

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาผลกระทบการมีส่วนร่วมกิจกรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีการศึกษา 2548 มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- 2.1 ความหมายกิจกรรมนักศึกษา
- 2.2 ความสำคัญของกิจกรรมนักศึกษา
- 2.3 ประโยชน์ของกิจกรรมนักศึกษา
- 2.4 รูปแบบของกิจกรรมนักศึกษา
- 2.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา
- 2.6 การส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษา
- 2.7 คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายกิจกรรมนักศึกษา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายของคำว่า “กิจกรรม” หมายถึง การที่ผู้เรียนปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อการเรียนรู้

เจคอบสัน (Jacobson, 1963:272) ได้กล่าวว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นในสถานศึกษาถูกเรียกชื่อต่าง ๆ กัน เช่น กิจกรรมร่วมหลักสูตร (Co – Curriculum Activities) กิจกรรมพิเศษ (Special Activities) กิจกรรมนอกหลักสูตร (Extra – Curriculum Activities) กิจกรรมนอกห้องเรียน (Outside Classroom Activities) กิจกรรมนักศึกษา กิจกรรมนักเรียน (Student Activities) เป็นต้น

กูด (Good, 1970:562) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมนักศึกษา หมายถึง โปรแกรมและการดำเนินงานซึ่งนักศึกษาหรือสถานศึกษาจัดขึ้น โดยมีความมุ่งหมายเพื่อสร้างความสนุกสนาน เพื่อเพิ่มพูนความรู้และส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความสามารถและสร้างความสนใจให้กับนักศึกษา ทั้งนี้การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสถานศึกษา

ชาญชัย อินทรประวัตติ (2544:8) ได้ให้ความหมายกิจกรรมนักศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่มีประโยชน์ทางการศึกษาที่เกิดขึ้นจากการคิดและการดำเนินการของนักศึกษา โดยการให้คำปรึกษาและดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษาให้อยู่ในกรอบนโยบายประเพณีและวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัย

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530:145) อธิบายว่ากิจกรรมนักศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนานักศึกษาด้านต่างๆ นอกเหนือไปจากสิ่งที่บังคับให้ทุกคนต้องเรียนในชั้นเรียน กิจกรรมดังกล่าวเป็นไปโดยความสมัครใจของนักศึกษาและไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของคะแนนในวิชาหนึ่ง

วิชาใด กิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนานักศึกษานั้นจึงหมายรวมถึงกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยจัดให้นักศึกษาและส่วนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้จัดขึ้นเอง โดยการนิเทศและดูแลจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้นักศึกษาสัมผัสชีวิตที่ถูกต้องในมหาวิทยาลัย

กนต์ธร ชำนิประศาสน์ (2542) ได้ให้ความหมายกิจกรรมนักศึกษาว่า กิจกรรมที่ไม่เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยตรง นักศึกษาร่วมกันจัดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักศึกษา และการมีส่วนร่วมของนักศึกษา (Student Involvement) หมายถึง จำนวนพลังงาน พลังกายและพลังใจที่นักศึกษาใช้ในประสบการณ์ในลักษณะต่างๆ เช่น การศึกษาค้นคว้า การทำกิจกรรมหรือการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาประเภทต่าง ๆ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปกิจกรรมนักศึกษา หมายถึง กิจกรรมนักศึกษาเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นนอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียน นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมเข้าด้วยความสมัครใจ เพื่อส่งเสริมและพัฒนา นักศึกษาอยู่ในความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา สถาบันการศึกษาเห็นชอบและไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคะแนนหรือผลตอบแทนอื่นใด

2.2 ความสำคัญของกิจกรรมนักศึกษา

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความเห็นว่า กิจกรรมนักศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องให้การสนับสนุนให้นักศึกษาได้จัดกิจกรรมนักศึกษาขึ้น กิจกรรมนักศึกษามีบทบาทอย่างกว้างขวางในการที่จะช่วยให้สถาบันอุดมศึกษาได้บรรลุวัตถุประสงค์ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2530:102) กล่าวว่ากิจกรรมนักศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญ เพราะช่วยให้นักศึกษาเจริญอกงามเป็นคนโดยสมบูรณ์และสอดคล้องกับวิจิตร ศรีสะอ้าน (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2532:9) ปลัดทบวงมหาวิทยาลัยบรรยายพิเศษในการประชุมสัมมนาผู้บริหารกิจการนักศึกษาว่าวิชาการอย่างเดียวจะไม่ช่วยให้เกิดพัฒนาการที่สมบูรณ์ กิจกรรมนักศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์และมีคุณค่าไม่น้อยไปกว่าการที่จะพัฒนาให้เป็นนักวิชาชีพที่เก่งกล้าสามารถ

สำเนาวิ ขจรศิลป์และบุญเรียง ขจรศิลป์ (2531:13-14) ซึ่งให้เห็นว่ากิจกรรมนักศึกษามีความสำคัญและจำเป็นมาก โดยได้สรุปความสำคัญของกิจกรรมนักศึกษา ดังนี้

1. ความสำคัญต่อนักศึกษา

นักศึกษาโดยทั่วไปเป็นคนหนุ่มที่มีพลังกำลังทั้งร่างกายและความคิด มีความอยากรู้อยากเห็นและเป็นผู้ที่มีความหวังดีต่อสังคมด้วยใจอันบริสุทธิ์ กิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรจะช่วยตอบสนองความต้องการของนักศึกษาได้อย่างดี กิจกรรมนักศึกษาจึงมีความสำคัญต่อนักศึกษา ดังต่อไปนี้

1.1 ช่วยพัฒนานักศึกษาในด้านสังคม อารมณ์ ร่างกายและจิตใจ

1.2 ช่วยให้นักศึกษาใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

1.3 ช่วยให้นักศึกษาได้มีโอกาสใช้พลังงานทางด้านร่างกายและความคิดการ

กระทำในสิ่งที่ตนเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ต่อสถาบันการศึกษาและต่อประเทศชาติ

2. ความสำคัญต่อสถาบันอุดมศึกษา

กิจกรรมนักศึกษาเป็นกระบวนการอันสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาที่ใช้พัฒนา นักศึกษาให้เป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์ทั้งในด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกายและจิตใจการทำงานร่วมกันระหว่างอาจารย์และนักศึกษา ในกระบวนการกิจกรรมนักศึกษาทำให้นักศึกษาเกิดความอบอุ่นและมีความเข้าใจอาจารย์และสถาบันอุดมศึกษาคิดยิ่งขึ้น กิจกรรมศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์และด้านกีฬามีส่วนสำคัญในการเผยแพร่ชื่อเสียงและเกียรติคุณของสถาบันอุดมศึกษา

3. ความสำคัญต่อประเทศ

ในแต่ละปีนักศึกษาประมาณ 20,000 คน ได้ออกไปพัฒนาชนบทในถิ่นทุรกันดารยากไร้ ได้สร้างถาวรวัตถุหลายอย่าง เช่น โรงเรียน สะพาน ห้องสมุด ฝายน้ำล้น ถังเก็บน้ำฝน ห้องสุขา เป็นต้น นอกจากนี้ นักศึกษายังช่วยให้ประชาชนในชนบทเข้าใจการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมแผนใหม่ การสาธารณสุขและการศึกษาเพื่อช่วยให้ชาวชนบทมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น กิจกรรมด้านกีฬาช่วยทำให้นักศึกษาซึ่งเป็นเยาวชนของชาติมีร่างกายแข็งแรง ซึ่งจะเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ การแข่งขันกีฬานักศึกษาระหว่างประเทศยังเป็นการเผยแพร่ชื่อเสียงและเกียรติคุณของประเทศทางหนึ่ง กิจกรรม นักศึกษาจึงนับว่ามีความสำคัญต่อประเทศชาติเป็นอันมาก

นักการศึกษาต่างประเทศกล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมนักศึกษาหลายคน เจคอบสัน (Jacobson, 1963:272) สรุปว่าแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในปัจจุบันได้แนวความคิดมาจากจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ซึ่งให้ข้อคิดว่าการศึกษาคือการรวบรวมประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้แก่ นักศึกษา หมายถึงการที่นักศึกษาได้เรียนรู้และรับรู้สิ่งต่างๆจากสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาจะต้องจัดสิ่งแวดล้อมที่มีคุณค่าเหมาะสมแก่นักศึกษา เทเลอร์ (Taylor, 1949:33-40) มีความเห็นว่าการศึกษาระดับอุดมศึกษาคือการพัฒนาคนในด้านวิชาการ สติปัญญา สังคม ศิลปะและร่างกายและได้กล่าวต่อไปว่าเราจะต้องสร้างบรรยากาศในสถาบันอุดมศึกษาในด้านการเรียนการสอน การกีฬา ศิลปะ เพื่อให้นักศึกษาได้รับความรู้ความชำนาญในด้านต่างๆ ตามความต้องการของแต่ละบุคคลและวิลเลียมสัน (Williamson, 1961:27) เน้นว่างานกิจกรรมนักศึกษาเป็นศูนย์กลางในกระบวนการอุดมศึกษาในการพัฒนานักศึกษาแต่ละคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์

ทัศนะของนักการศึกษาและนักจิตวิทยาดังกล่าวย่อมชี้ให้เห็นว่ากิจกรรมนักศึกษามีความสำคัญและมีความจำเป็นมากในการพัฒนานักศึกษาให้เติบโตไปเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์

2.3 ประโยชน์ของกิจกรรมนักศึกษา

การที่มหาวิทยาลัยสนับสนุนส่งเสริมให้นักศึกษาทำกิจกรรมจะก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้ (ชาญชัย อินทรประวัตติ, 2544: 8)

1. ประโยชน์ต่อตัวนักศึกษา นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมอย่างเหมาะสมจะได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้

- 1.1 การใช้เวลาอย่างเป็นประโยชน์และสร้างสรรค์
- 1.2 ได้พัฒนาบุคลิกภาพ ความเป็นผู้นำ ทั้งด้านกายภาพ วาจา สติปัญญา อารมณ์และความสนใจ
- 1.3 ได้พัฒนาความนับถือในตัวเอง (Self Esteem) ซึ่งจะทำให้สุขภาพจิตดีขึ้น
- 1.4 ได้ค้นพบความเป็นตัวของตัวเอง
- 1.5 ได้พัฒนาทักษะในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น
- 1.6 ได้รับการพัฒนาค่านิยมและทัศนคติที่เหมาะสม

2. ประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยที่มีการบริหารจัดการกิจกรรมนักศึกษาอย่างเหมาะสม จะได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้

- 2.1 สร้างความรักและความผูกพันของนักศึกษาและศิษย์เก่าต่อมหาวิทยาลัย
- 2.2 ลดปัญหาด้านวินัยนักศึกษาลง
- 2.3 สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนได้ดี
- 2.4 ช่วยแก้ปัญหาทางวิชาการบางเรื่องได้
- 2.5 ช่วยทำให้งานด้านวิชาการเกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.4 รูปแบบของกิจกรรมนักศึกษา

สำหรับรูปแบบของกิจกรรมนักศึกษา อาจจะเป็นในรูปของสโมสรนักศึกษาและองค์การบริหารกิจกรรมนักศึกษา ก็ย่อมแล้วแต่ปัจจัยด้านนโยบาย กำลังคน กำลังเงินและเรื่องอำนวยความสะดวกและไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมนักศึกษาในรูปแบบใดมหาวิทยาลัยควรคำนึงถึงหลักการต่อไปนี้ เป็นสำคัญ (ชาญชัย อินทรประวัตติ, 2544)

1. กิจกรรมนักศึกษาเป็นกิจกรรมของนักศึกษาปัจจุบัน เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาของนักศึกษาและดำเนินการโดยนักศึกษา
2. กิจกรรมนักศึกษาต้องเป็นไปตามนโยบายของมหาวิทยาลัยที่ชัดเจน โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมเป็นผู้ประสาน
3. อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมที่ดีเท่านั้น จึงจะช่วยให้เกิดกิจกรรมนักศึกษาที่ดีได้
4. นักศึกษาควรเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาตามความสมัครใจและในเวลาว่างของตนเอง
5. ในการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษามี 2 ระดับ คือ
  - 5.1 ผู้ทำกิจกรรม (Active Participation) ผู้ทำกิจกรรมเป็นปัจจัยสำคัญทำให้เกิดกิจกรรม
  - 5.2 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม (Passive Participation) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทำให้กิจกรรมนั้นมีความหมายอย่างแท้จริง
6. กิจกรรมนักศึกษาต้องมีความหลากหลาย เพื่อสนองตอบความสนใจของนักศึกษา

ให้มากที่สุด

7. กิจกรรมนักศึกษาเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้เงินที่จะต้องมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และถูกต้อง
8. กิจกรรมนักศึกษาเป็นงานที่ใช้เวลาก่อนข้างมากของผู้ทำกิจกรรมและอาจารย์ที่ปรึกษา
9. กิจกรรมนักศึกษาอาจนำไปสู่ความขัดแย้งได้หากไม่ระมัดระวัง
10. กิจกรรมนักศึกษาต้องเกิดขึ้นและดำเนินไปเพื่อส่งเสริมความเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์

2.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา

สำเนา ขจรศิลป์ (2538:125-127) ได้กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาและได้อ้างอิงจากอะเล็กซานเดอร์ ดับบลิว แอสติน (Alexander W. Astin) ว่านักศึกษาได้ร่วมกันจัดกิจกรรมนักศึกษามาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 13 ซึ่งเป็นยุคก่อนกำเนิดมหาวิทยาลัยรุ่นแรกของโลก และผู้บริหารการศึกษาทุกยุค ทุกสมัยได้เห็นผลประโยชน์และให้การสนับสนุนกิจกรรมนักศึกษาด้วยดีตลอดมา ก็แต่ก็ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่กล่าวถึงบทบาทของกิจกรรมนักศึกษาในการพัฒนานักศึกษา ได้อย่างชัดเจน ต่อมาเมื่อ แอสติน (Astin) ได้เผยแพร่ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในปี ค.ศ. 1984 วงการอุดมศึกษาจึงได้ยอมรับว่าทฤษฎีนี้สามารถอธิบายให้เห็นถึงบทบาทของกิจกรรมนักศึกษาต่อการพัฒนานักศึกษาไว้อย่างชัดเจน

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของนักศึกษา (The Theory of Student Involvement)

อะเล็กซานเดอร์ ดับบลิว แอสติน (Alexander W. Astin) อาจารย์ผู้สอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ลอสแอนเจลิส ได้ให้ความสนใจปัญหาที่เกี่ยวกับนักศึกษาที่ออกจากการศึกษากลางคัน เขาได้ทำการวิจัยเพื่อค้นหาปัจจัยซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่จะช่วยให้นักศึกษาสามารถศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาได้จนสำเร็จการศึกษา เขาได้พบว่า “การมีส่วนร่วมของนักศึกษา” เป็นปัจจัยที่ให้นักศึกษาสามารถศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาได้ ในทางตรงกันข้ามการไม่มีส่วนร่วมของนักศึกษา ก็เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ให้นักศึกษาออกจากการศึกษากลางคัน

การมีส่วนร่วมของนักศึกษามีหลายลักษณะ ที่สำคัญได้แก่ การศึกษาค้นคว้า การทำกิจกรรมหรือการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาประเภทต่างๆ การทำงานร่วมกับอาจารย์และการพักอาศัยในหอพักนักศึกษาในวิทยาเขตซึ่งจะช่วยให้นักศึกษามีโอกาสมีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆของสถาบันอุดมศึกษา นอกจากนี้ แอสติน ยังได้ค้นพบว่า การมีส่วนร่วมทุกอย่างดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ได้ก่อให้เกิดการพัฒนาลักษณะด้านต่างๆ ของนักศึกษาอีกด้วย

การมีส่วนร่วมของนักศึกษา หมายถึง จำนวนพลังงาน ทั้งร่างกายและพลังจิตที่นักศึกษาใช้ในประสบการณ์ในลักษณะต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เช่น นักศึกษาที่มีส่วนร่วมมาก คือ นักศึกษาที่ใช้ทั้งร่างกายและพลังจิต เพื่อการศึกษาค้นคว้าตำรา การทำกิจกรรมนักศึกษาประเภทต่างๆ การทำงานร่วมกับอาจารย์ เป็นต้น ในทางตรงกันข้าม นักศึกษาที่มีส่วนร่วมน้อย คือ นักศึกษาที่ไม่

สนใจศึกษาเล่าเรียน ไม่เข้าชั้นเรียน ไม่ทำกิจกรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา หรือไม่ทำงานร่วมกับอาจารย์ เป็นต้น การมีส่วนร่วมของนักศึกษายังมีอีกหลายรูปแบบ เช่น การอุทิศตัวเอง การเข้าร่วม และการเข้าไปเกี่ยวข้อง เป็นต้น ซึ่งคำต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วได้แสดงถึงพฤติกรรมของบุคคลทั้งสิ้น

สาระสำคัญของทฤษฎีการมีส่วนร่วมของนักศึกษา มี 5 ประการดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วม หมายถึง การใช้พลังกาย พลังจิตเข้าไปสัมพันธ์ หรือทำงานร่วมกับคน หรือสิ่งของต่างๆ
2. การมีส่วนร่วม เกิดขึ้นในลักษณะที่ต่างกัน คือ นักศึกษาแต่ละคนเข้าไปมีส่วนร่วมกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งในปริมาณและคุณภาพที่ต่างกันและนักศึกษาคณะเดียวกันก็เข้าไปมีส่วนร่วมกับสิ่งต่างๆ ในปริมาณและคุณภาพที่ต่างกัน
3. การมีส่วนร่วม นั้น มีทั้งปริมาณและคุณภาพ ปริมาณ หมายถึง เวลาที่มีนักศึกษาใช้ในการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมนั้น ส่วนคุณภาพ หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจ ความกระตือรือร้น ความพยายามที่จะทำให้กิจกรรมนั้นประสบความสำเร็จ
4. ผลของการเรียนรู้และการพัฒนาบุคลิกภาพของนักศึกษาที่เกิดจากโปรแกรมทางการศึกษา (วิชาการหรือกิจกรรมนักศึกษา) นั้น เป็นสัดส่วนโดยตรงกับทั้งปริมาณและคุณภาพของการมีส่วนร่วมของนักศึกษากับ โปรแกรมทางการศึกษานั้น
5. ประสิทธิภาพของนโยบายและการปฏิบัติใดๆ ทางด้านการศึกษานั้น เกี่ยวข้องกับความสามารถของนโยบาย และการปฏิบัติที่จะเพิ่มการมีส่วนร่วมของนักศึกษา

จุดเด่นของทฤษฎีการมีส่วนร่วมของนักศึกษา

1. เป็นทฤษฎีที่ง่ายไม่มีความสลับซับซ้อน
2. สอดคล้องกับหลักการและทฤษฎีต่างๆ เช่น จิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) และทฤษฎีการเรียนรู้แบบดั้งเดิม (Classical Learning Theory)
3. สามารถอธิบายให้เห็นสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาได้อย่างชัดเจน เช่น นักศึกษาซึ่งเป็นประชาชนชมรมกิจกรรม ได้ใช้เวลาในการวางแผนและการดำเนินงานกิจกรรมของชมรมมาก และได้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมจะเกิดการเรียนรู้ในการทำงานเป็นอันมาก
4. สามารถนำไปใช้ในการวิจัย เช่น การวิจัยเกี่ยวกับการเรียน การสอน และการพัฒนานักศึกษา เป็นต้น
5. สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอน โดยช่วยให้ผู้สอนเห็นว่า การลดบทบาทของผู้สอนลงและกระตุ้นให้ผู้เรียนมีบทบาทเพิ่มขึ้นย่อมทำให้การเรียนการสอนได้ผลดียิ่งขึ้น

2.6 การส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษา ตามแผนพัฒนามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2546 - 2549 ได้กำหนดแผนพัฒนานักศึกษาไว้ในเป้าประสงค์ที่ 3 “บัณฑิตของมหาวิทยาลัยเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถทางวิชาการ มีการแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต มีคุณธรรม มีทักษะชีวิตมีสำนึกสาธารณะ และมีสมรรถนะสากลบนพื้นฐานความเป็นไทย” ซึ่งจากแผนดังกล่าวมหาวิทยาลัยได้ส่งเสริมพัฒนานักศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักศึกษา โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรม/โครงการใน 4 ด้านคือ กิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์ ด้านวิชาการ ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านกีฬา และกิจกรรมด้านอื่นๆ ที่เป็นการพัฒนาสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมโดยการแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม ทักษะชีวิต สำนึกสาธารณะ และสมรรถนะสากลบนพื้นฐานความเป็นไทย (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2548)

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้แบ่งกลุ่มกิจกรรมดังนี้(วรรณ โน สนธิพิพัฒน์.2546)

1. กิจกรรมองค์การนักศึกษา สภานักศึกษาและชมรม

องค์การนักศึกษาทำหน้าที่ในการบริหารและประสานงานการจัดกิจกรรมกับชมรมต่างๆ ในสังกัดส่วนกลาง โดยมีสภานักศึกษาเป็นผู้ทำหน้าที่พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมด้านงบประมาณในการจัดกิจกรรม

2. กิจกรรมหอพักนักศึกษา

ทำหน้าที่ดูแลสวัสดิการด้านหอพักนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัยโดยคณะกรรมการนักศึกษาประจำหอพักเป็นผู้ประสานงานในการจัดกิจกรรมให้กับนักศึกษาที่พักในหอพัก

3. กิจกรรมสโมสรนักศึกษาคณะ

ทำหน้าที่บริหารงานภายในคณะ โดยจัดตั้งคณะกรรมการบริหารงานของแต่ละคณะ และเป็นผู้ดูแลกลุ่มกิจกรรมของคณะ

ทั้งนี้การจัดกิจกรรมส่วนกลางเป็นการจัดกิจกรรมในภาพรวมของแต่ละวิทยาเขตโดยมีนักศึกษาจากทุกคณะเข้าร่วมกิจกรรม ทำให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ซึ่งกันและกัน โดยกิจกรรมนักศึกษาส่วนกลางสามารถเชื่อมโยงจัดกิจกรรมในภาพรวมของมหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยได้ให้การสนับสนุนจัดกิจกรรมที่นักศึกษาทุกวิทยาเขตได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น กิจกรรมแข่งขันกีฬา 5 วิทยาเขต โดยได้มอบหมายให้แต่ละวิทยาเขตผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพ กำหนดชนิดกีฬาที่มีการแข่งขันรวม 7 ชนิดกีฬา ได้แก่ ฟุตบอล วอลเลย์บอลชาย-หญิง บาสเกตบอลชาย-หญิง เซปักตะกร้อ แบดมินตัน เทเบิลเทนนิส เปตองและการประกวดเชียร์

2.7 คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

มหาวิทยาลัยได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ทักษะพื้นฐาน (Foundation Skills) ประกอบด้วย

1) มีทักษะในการคิดสร้างสรรค์ (Thinking Skills)

2) มีทักษะในการสื่อสาร (Communication Skills) หมายถึง การอ่าน การเขียน การฟัง การพูดและการสรุปเป็น โดยเฉพาะเน้นภาษาต่างประเทศ

3) มีทักษะในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ (Computer Competence) และมีทักษะในการลำดับข้อมูลโดยคอมพิวเตอร์

4) มีทักษะด้าน Information Literacy

5) มีทักษะในการจัดการ (Management Skills)

6) มีทักษะในการวิเคราะห์และสังเคราะห์

7) มีความสามารถในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

8) มีความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างที่ตนเองและผู้อื่นมีความสุข

2. ความสามารถทางวิชาชีพ

3. ความสามารถทางสังคม

1) มีวินัย ปฏิบัติตามกติกาของสังคม

2) มีความรับผิดชอบ

3) มี Accountability

4) มีความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

5) มีความห่วงใยและเสียสละเพื่อสังคม

6) มีความเข้าใจในวิถีชีวิตในชนบท

7) มีทักษะในการแสดงความคิดเห็น

8) มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2538:166-168) ได้ประเมินผลโครงการอาสาพัฒนาชนบทของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ปีงบประมาณ 2526 พบปัญหาการออกค่ายอาสาพัฒนาของนักศึกษา ได้แก่ขาดแคลนงบประมาณ ขาดความรู้ด้านการเบิกจ่ายเงิน ขาดความรู้และทักษะในการจัดการ ขาดแคลนนักศึกษาและอาจารย์ที่มีประสบการณ์ ขาดความรู้และประสบการณ์ในการสำรวจสถานที่เพื่อจัดตั้งค่ายอาสาพัฒนา ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ การคมนาคมไม่สะดวก ขาดข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ปัญหาความประพฤติของนักศึกษาและการจัดแบ่งเวลาไม่เหมาะสมส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอน

สุกรี เมฆพันธ์ (2535:73-74) ได้ศึกษาปัญหาการจัดกิจกรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์พบว่าด้านบุคลากรอยู่ในระดับสูง ด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่และอุปกรณ์และด้านการจัดการอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนักศึกษาที่เป็นกรรมการบริหารองค์การนักศึกษามีปัญหาในการจัดกิจกรรมนักศึกษาโดยส่วนรวมอยู่ในระดับสูงและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่และอุปกรณ์อยู่ในระดับสูง ส่วนด้านการจัดการอยู่ในระดับปานกลาง

กนัธร ขำนิประศาสน์ (2542:48-49) ได้ศึกษากิจกรรมนักศึกษาและการมีส่วนร่วมของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีการศึกษา 2542 พบว่าประโยชน์ที่นักศึกษาได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลินด้านประสบการณ์และการเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้ ด้านการทำงานและการเข้าสังคมและด้านการพัฒนางานและสังคมอยู่ในระดับมากแล้วทำให้ได้เรียนรู้การทำงานกับผู้อื่นสามารถปรับปรุงตนเองในทุกด้านให้เป็นที่ยอมรับ ได้รับความสนุกสนาน ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ได้รับประสบการณ์ตรงในเรื่องการทำงานและการวางแผนงาน รวมทั้งได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และมนุษยสัมพันธ์อีกด้วยและยังพบว่าสาเหตุที่นักศึกษาไม่เข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาเพราะไม่มีเวลาเนื่องจากมีการเรียนการสอน ถึงแม้ว่ามหาวิทยาลัยจะกำหนดให้ภาคบ่ายของวันพฤหัสบดีเป็นเวลาของการทำกิจกรรม นักศึกษาบางส่วนยังไม่เกิดความรักและความภาคภูมิใจในสถาบัน บางส่วนคิดว่ากิจกรรมทำให้เสียเวลาไม่เกิดประโยชน์ ขาดความร่วมมือทั้งจากอาจารย์ผู้สอน และการสนับสนุนจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ กิจกรรมซ้ำซ้อนระหว่างกิจกรรมมหาวิทยาลัยกับชมรม และนักศึกษาบางส่วนไม่ทราบว่ามีการทำกิจกรรม ไม่กล้าเข้าร่วมกิจกรรมเพราะไม่มีเพื่อน

อรพินทร์ ชูชมและคณะ (2541) ได้ศึกษาผลกระทบการจัดกิจกรรมรับน้องใหม่และประชุมเชียร์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร พบว่าผลกระทบของการจัดกิจกรรมรับน้องใหม่และประชุมเชียร์มีทั้งผลดีและไม่ดีต่ออนาคต ผลดีคือเกิดความสามัคคี การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น อุดหนุน อดทน ช่วยเหลือเกื้อกูลและมีความรับผิดชอบ ส่วนที่ไม่ดีคือความอ่อนเพลียทางร่างกาย ผู้ปกครองเป็นห่วงวิตกกังวล ความกดดันและมีผลเสียต่อการเรียน

รณภพ เอื้อพันธเศรษฐ (2544) ได้ประเมินกิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมพัฒนานักศึกษาปีการศึกษา 2544 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จากการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรทั้งหมดจำนวน 146 กิจกรรม โดยแบ่งเป็น 6 กลุ่มคือ กิจกรรมวิชาการ กิจกรรมกีฬาและนันทนาการ กิจกรรมนักศึกษาสัมพันธ์ กิจกรรมศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมบริการชุมชน กิจกรรมอื่นๆ ได้มีการประเมินกิจกรรมใน 23 ประเด็น ผลที่ได้ของการทำกิจกรรม 5 อันดับแรกในแต่ละกลุ่มกิจกรรมมีดังนี้

กิจกรรมกลุ่มที่ 1 กลุ่มวิชาการ พัฒนาศักยภาพในด้านความคิด สติปัญญา (4.02) เรียนรู้ชีวิตจากประสบการณ์ตรงที่หลากหลาย เพื่อการปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต (3.94) ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเห็นคุณค่าของตนเอง (3.85) ความมีสติ รอบคอบ (3.79) เจตคติต่อวิชาชีพ (3.76)

กิจกรรมกลุ่มที่ 2 กีฬาและนันทนาการ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเห็นคุณค่าของตนเอง (4.21) มีมนุษยสัมพันธ์และบุคลิกภาพที่ดี (4.12) ปลูกฝังการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (4.12) เรียนรู้ชีวิตจากประสบการณ์ตรงที่หลากหลาย เพื่อการปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต (4.03) ความไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบใคร (3.91)

กิจกรรมกลุ่มที่ 3 นักศึกษาสัมพันธ์ มีความสามัคคี (4.42) เรียนรู้การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี (4.415) มีมนุษยสัมพันธ์และบุคลิกภาพที่ดี (4.21) ความไม่เห็นแก่ตัวไม่เอาเปรียบใคร (4.15) ส่งเสริมให้มีการคิดอย่างสร้างสรรค์ (4.11)

กิจกรรมกลุ่มที่ 4 ศิลปวัฒนธรรม มีความรักและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย (4.14) ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเห็นคุณค่าของตนเอง (4.00) ส่งเสริมให้เป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม (3.86) เรียนรู้ชีวิตจากประสบการณ์ตรงที่หลากหลายเพื่อการปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต (3.73) ส่งเสริมให้มีการคิดอย่างสร้างสรรค์ (3.73)

กิจกรรมกลุ่มที่ 5 บริการชุมชน สร้างประโยชน์ให้สังคมรอบตัว (4.36) เรียนรู้ชีวิตจากประสบการณ์ตรงที่หลากหลาย เพื่อการปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต (4.35) ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเห็นคุณค่าของตนเอง (4.34) ส่งเสริมให้เป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม (4.27) ความไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบใคร (4.23)

กิจกรรมกลุ่มที่ 6 กิจกรรมอื่นๆ เจตคติต่อวิชาเรียน (3.90) ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเห็นคุณค่าของตนเอง (3.89) มีการขยันหมั่นเพียร อดทน (3.87) ความสามารถทางสังคม ประกอบด้วยการมีวินัยปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคมมีความรับผิดชอบเสียสละ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (3.83) ความไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบใคร (3.82)

ปีเตอร์สัน (Peterson, 1966:172) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการเข้าร่วมกิจกรรม นักศึกษากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปรากฏว่านักศึกษาที่ประสบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงเป็นนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษามาก เป็นผู้มีหน้าที่สำคัญและมีความรับผิดชอบมากในงานกิจกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัย ส่วนนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมักจะเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาและมีหน้าที่ในการช่วยเหลืองานของมหาวิทยาลัยน้อย หรือไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมเลยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับนักศึกษาหญิงของดีเมนต์ (Dement, 1962:484) ได้ทำการศึกษาจากนักศึกษาหญิงที่ศึกษาวิชาเอกวิทยาศาสตร์พบว่ามีนักศึกษาถึงร้อยละ 35 ของนักศึกษาที่เรียนไม่สำเร็จ ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษานในมหาวิทยาลัย และยังเน้นว่านักศึกษาที่เรียนสำเร็จเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษานในมหาวิทยาลัยมากกว่านักศึกษาที่เรียนไม่สำเร็จ

ไซเดล (Scidel, 1970:426-427) ได้ศึกษานักศึกษาที่ออกจากมหาวิทยาลัยกลางคันของมหาวิทยาลัยชิคาโก สรุปผลการศึกษาค้นพบว่านักศึกษาที่กำลังเรียนอยู่เข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเป็น 3 เท่าของนักศึกษาที่ออกกลางคัน มีนักศึกษาบางส่วนที่ต้องออกจากมหาวิทยาลัยกลางคันมีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษามากเหมือนกัน แต่เป็นกิจกรรมด้านละคร ดนตรี และกิจกรรมบันเทิงต่างๆ ซึ่งไม่เกี่ยวกับกิจกรรมทางวิชาการ

ยูล · ทองตันและคณะ (2541) ศึกษาวิจัยเรื่องทัศนคติของนักศึกษาต่อสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์พบว่าทัศนคติของนักศึกษาต่อสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยสงขลา-

นครินทร์โดยรวมจำแนกตามเพศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีทัศนคติต่อสภาพแวดล้อมด้านกายภาพไม่แตกต่างกัน แต่ทัศนคติสภาพแวดล้อมด้านวิชาการ ด้านกิจกรรมนักศึกษา ด้านบริการนักศึกษา พบว่า นักศึกษาหญิงมีทัศนคติอยู่ในระดับสูงกว่านักศึกษาชายและมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนทัศนคติต่อสภาพแวดล้อมด้านความสัมพันธ์กลุ่มเพื่อนพบว่า นักศึกษาหญิงมีทัศนคติอยู่ในระดับสูงกว่านักศึกษาชายและมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทองเรียน อมรัชกุล (2525:39) ได้กล่าวถึงลักษณะนิสิตในมหาวิทยาลัย นิสิตชั้นปีที่ 1 ต้องการเข้าใจตนเอง มีความสุขภาพเรียบร้อย ให้ความร่วมมือและเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมีความกลัวและความตื่นเต้น จะเข้าร่วมกิจกรรมทุกประเภทในมหาวิทยาลัย นิสิตชั้นปีที่ 2 มีความไม่พอใจมหาวิทยาลัยต่อต้าน บางกรณีรู้สึกเฉยๆ และเบื่อ ไม่ยินดียินร้ายต่อสภาพทั่วไปในมหาวิทยาลัย รู้สึกถูกทอดทิ้งไม่ได้รับการเอาใจใส่ นิสิตชั้นปีที่ 3 มีวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของตนเองเป็นเอกลักษณ์ที่สูงมาก มีความคิดเห็นแตกแยกออกไป และมักวิพากษ์วิจารณ์มหาวิทยาลัย นิสิตชั้นปีที่ 4 มีแนวโน้มจะหันความสนใจไปจากมหาวิทยาลัย มักสนใจเรื่องส่วนตัวเป็นส่วนใหญ่โดยเฉพาะเรื่องชีวิตภายหลังสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้ว

ทพวงมหาวิทยาลัย (2537) ได้สรุปโครงการส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษา ปีงบประมาณ 2537 พบว่า อาจารย์บางท่านไม่ให้ความร่วมมือทำให้นักศึกษาไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ นักศึกษาขาดประสบการณ์ด้านการจัดการ การคมนาคมไม่สะดวกและงบประมาณในการออกค่ายมีไม่เพียงพอ

สุกรี เมฆทันต์ (2539) ได้สรุปรายงานผลการวิจัยเรื่องการประเมินโครงการกิจกรรมนักศึกษาด้านอาสาพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคด้านบุคลากร งบประมาณ การจัดการ ด้านสถานที่และอุปกรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผลกระทบการมีส่วนร่วมกิจกรรมของนักศึกษาทั้ง

ในและต่างประเทศสรุปได้ว่าผลกระทบจากการมีส่วนร่วมกิจกรรมของนักศึกษามีผลประโยชน์มากกว่าผลเสีย นักศึกษามีส่วนร่วมกิจกรรมได้รับประโยชน์ในเรื่องต่างๆ มากมาย เช่น ได้รับความรู้ และได้ประสบการณ์ในการทำงานนอกชั้นเรียน ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ได้เพิ่มทักษะให้แก่ตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น การเป็นผู้นำ ผู้ตาม การทำงานเป็นทีม การติดต่อสื่อสาร การปรับตัว การแสดงออก ฯลฯ สำหรับผลเสียจากกิจกรรม ในเรื่องการจัดแบ่งเวลาไม่เหมาะสม ทำให้ส่งผลกระทบต่อ การเรียน ขาดการบริหารจัดการที่ดีของผู้จัด ขาดการสนับสนุนจากสถาบัน หน่วยงาน อาจารย์ที่ปรึกษา ขาดงบประมาณ ไม่มีเวลาว่างในการเข้าร่วมกิจกรรม ขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลการจัดกิจกรรมจากหน่วยงานที่จัดขึ้นและยังพบว่าการมีส่วนร่วมกิจกรรม ไม่ได้มีผลกระทบต่อการเรียนของนักศึกษาแต่อย่างใด